

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
щодо перебування іноземців та осіб
без громадянства на території
України

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за 2022–2025 роки

ЗМІСТ

I. Справи, що пов'язані з перебуванням іноземців та осіб без громадянства на території України, зокрема осіб, які проходять військову службу у Збройних Силах України.....	3
1.1. Про гарантії правового захисту комбатантів після закінчення контракту.....	3
1.2. Про врахування фактів обґрунтованості побоювань переслідування особи, яка звертається до Державної міграційної служби України із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	4
II. Справи щодо примусового повернення в країну походження або третю країну іноземців та осіб без громадянства	7
2.1. Про обов'язок міграційного органу здійснювати оцінку ризиків під час прийняття рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання та примусове повернення особи до країни походження.....	7
2.2. Про врахування міграційним органом інформації інших органів при прийнятті рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання та примусове повернення особи до країни походження.....	8
2.3. Про пропорційність між застосованими заходами та захистом інтересів і прав особи під час прийняття рішення про її примусове повернення до країни походження або третьої країни.....	10
2.4. Про обов'язок іноземця вчиняти дії щодо легалізації свого перебування в Україні незалежно від сімейного статусу такої особи	12
2.5. Про обставини, що передують примусовому видворенню іноземця чи особи без громадянства.....	14
2.6. Про обов'язок органу державної міграційної служби дотримуватися положень Закону України «Про звернення громадян» та процедури фіксації звернень громадян.....	16
2.7. Про обставини, які не можуть бути винятком для процедури застосування до іноземців міграційного законодавства у разі його порушення	18
2.8. Про критерії визнання особи біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту.....	19
2.9. Про докази, що підтверджують загрозу переслідування особи, яка бажає отримати статус біженця.....	21
2.10. Про врахування строків та обставин звернення особи із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.....	23

I. Справи, що пов'язані з перебуванням іноземців та осіб без громадянства на території України, зокрема осіб, які проходять військову службу у Збройних Силах України

1.1. Про гарантії правового захисту комбатантів після закінчення контракту

Позивач – Громадянин Республіки Білорусь та його представник, в особі Громадської організації, звернулися до суду з позовом в якому просили визнати протиправним та скасувати рішення Державної міграційної служби України про відмову у визнанні позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Позивач вказував, що при прийнятті оскаржуваного рішення Державною міграційною службою України не враховано, що у разі екстрадиції він буде підданий тортурам та нелюдському ставленню. Крім того, позивач наголосив, що у разі повернення в країну громадянської належності він буде позбавлений справедливого суду і на нього чекає тривале ув'язнення, враховуючи його позицію щодо політики чинного уряду в Республіці Білорусь та активної участі в захисті територіальної цілісності та незалежності України. Рішенням окружного адміністративного суду позовні вимоги задоволено. Суд першої інстанції вказав, що враховуючи загальновідому позицію чинного режиму Республіки Білорусь щодо громадян республіки, воюючих на боці України проти російської федерації, наявні обґрунтовані загрози для свободи, життя та здоров'я для позивача, який у складі Збройних сил України протидіє російській збройній агресії. Постановою апеляційного адміністративного суду скасовано рішення суду першої інстанції та прийнято нове рішення про відмову у задоволенні позовних вимог. Суд апеляційної інстанції, приймаючи оскаржуване рішення, дійшов висновку, що належним способом захисту для нього є проходження процедури прийняття до громадянства. Верховний Суд касаційну скаргу позивача залишив без задоволення, а оскаржуване рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

З моменту укладення контракту про проходження військової служби у Збройних Силах України позивач підпадає під відповідний правовий захист, що дозволяє йому перебувати на території України на законних підставах на період дії такого контракту та три місяці після його припинення, що підтверджується його військово-обліковим документом (службовим посвідченням) як військовослужбовця, та відповідно виключає підстави для примусового повернення позивача в країну громадянської належності.

Водночас, позивач як іноземець має право також скористатися і іншими гарантіями міграційного законодавства, яке зазнавало змін, починаючи

з 2014 року у зв'язку з російською агресією на території України та зокрема під час дії воєнного стану. Такі законодавчі зміни стосуються підстав для перебування іноземців та осіб без громадянства на території України, надання громадянства України, порядку надання дозволу на імміграцію в Україну і отримання посвідки на постійне проживання та передбачають певні привілеї для легалізації у різних формах статусу іноземців або осіб без громадянства, які проходять військову службу за контрактом у Збройних Силах України.

Доводи позивача щодо протиправності та наявності підстав для скасування рішення Державної міграційної служби України від 20 липня 2023 року № 128-23 про відмову у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту є безпідставними, оскільки статус особи, яка воює (комбатант) виключає право особи на міжнародний захист цивільного та гуманітарного характеру. Така особа вже перебуває під правовим захистом, який надає Держава Україна іноземцям та особам без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 27 лютого 2025 року у справі № 420/21366/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125483994>

1.2. Про врахування фактів обґрунтованості побоювань переслідування особи, яка звертається до Державної міграційної служби України із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту

Позивач звернувся до адміністративного суду з позовом до міжрегіонального управління Державної міграційної служби України, у якому просив визнати протиправним та скасувати рішення Державної міграційної служби України від 13 вересня 2019 року № 312-19 про відмову у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, особи без громадянства та зобов'язати повторно розглянути його заяву про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до вимог чинного законодавства. Обґрунтовуючи позовні вимоги позивач зазначив, що він є особою без громадянства, народився та проживав на території Латвійської Республіки, що підтверджується паспортом «негромадянина» Латвійської Республіки, втім перебуває за її межами, через систематичне порушення прав людини щодо нього та страх ув'язнення відповідно до статті 77.1 Кримінального кодексу Латвійської Республіки, який передбачає відповідальність за участь у збройних конфліктах, що відбуваються за межами території Латвійської Республіки.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позовних вимог відмовлено. Суди вказали, що позивач повідомив, що причиною виїзду з Латвії є небажання повертатися до країни походження, оскільки його чекає дискримінація за національною ознакою, а саме утиски його соціально-економічних прав. Також позивач побоюється зазнати переслідування через його участь у військовому конфлікті на Сході України, оскільки такі дії є карними у Латвійській Республіці. Після прибуття до України у період з 18 жовтня 2014 року по 17 червня 2015 року він брав безпосередню участь в антитерористичній операції (бойових діях) в районі проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях, що підтверджується довідкою командира військової частини. Суди вказали, що у висновку про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, Державною міграційною службою України звернуто увагу на те, що позивач залишив країну громадянської належності та перетнув кордон з Україною 18 жовтня 2014 року, втім за захистом звернувся лише перебуваючи у Київському СІЗО - 14 лютого 2018 року, тобто через три з половиною роки після виїзду в Україну. Суди з'ясували, що відповідно до рішення суду співробітниками Департаменту контррозвідки Служби безпеки України 21 червня 2017 року складено протокол про затримання позивача відповідно до статей 208, 582 Кримінально-процесуального кодексу України, який згідно з обліками Генерального секретаріату Інтерполу значиться в міжнародному розшуку. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, рішення судів першої та апеляційної інстанцій скасував, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

За результатами всебічного вивчення і оцінки всіх документів та матеріалів, що можуть бути доказом наявності умов для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, приймає рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Суди попередніх інстанцій відхилили твердження позивача про систематичне порушення прав людини щодо нього та страх ув'язнення відповідно до статті 77.1 Кримінального кодексу Латвійської Республіки, який передбачає відповідальність за участь у збройних конфліктах, що відбуваються за межами території Латвійської Республіки. Разом із тим, суди не перевірили, чи була належним чином проведена відповідачем оцінка доводів позивача у контексті його побоювань

кримінального переслідування за статтею 95.1 Кримінального кодексу Латвійської Республіки. Позивач вказував, що його може бути піддано кримінальному переслідуванню за статтею 95.1 Кримінального кодексу Латвійської Республіки, яка встановлює відповідальність за службу в збройних силах, силах внутрішньої безпеки, військовій організації, розвідувальній службі або службі безпеки, поліції або службах юстиції іноземних держав або інших суб'єктів міжнародного права.

Також позивач звернув увагу на те, що відповідач, приймаючи оскаржуване рішення, використав як джерело інформації ресурс, заборонений на території України, а саме «Комсомольскую правду», яка належить порталу «Baltnews.LV», кінцевим бенефіціаром якої є Міжнародне інформаційне агентство «Россия сегодня». Зазначає, що цей інформаційний портал заборонений для використання на території України Указом Президента від 02 травня 2018 року «Про застосування та скасування персональних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» та роздруківки з відкритих джерел матеріалів, де міститься інформація щодо засновника і власника видання «Комсомольская правда», Baltnews.LV, MIA «Россия сегодня».

Оцінка побоюванням особи, яка звертається до Державної міграційної служби України, обов'язково повинна була надаватися з урахуванням аналізу інформації про країну походження особи, яка шукає притулку. Факти обґрунтованості побоювань переслідування можуть отримуватись від біженця, та незалежно від нього - з різних достовірних джерел інформації, наприклад, з публікацій у засобах масової інформації, з повідомлень національних чи міжнародних неурядових правозахисних організацій, зі звітів Міністерства закордонних справ України тощо.

Суди попередніх інстанцій не надали оцінки зазначеним доводам позивача, не визначили які саме факти установив відповідач на підставі публікації в «Комсомольской правде» та чи є це джерело достовірним з огляду Указ Президента, яким введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України про застосування санкцій

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 31 серпня 2023 року у справі № 640/20653/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113156242>

II. Справи щодо примусового повернення в країну походження або третю країну іноземців та осіб без громадянства

2.1. Про обов'язок міграційного органу здійснювати оцінку ризиків під час прийняття рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання та примусове повернення особи до країни походження

Позивачка звернулася до суду з позовом до Павлоградського відділу Головного управління Державної міграційної служби України в Дніпропетровській області, Головного управління Державної міграційної служби України в Дніпропетровській області з вимогою визнати протиправним та скасувати рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання та зобов'язати повторно розглянути питання щодо оформлення (видачі) посвідки на тимчасове проживання; визнати протиправним та скасувати рішення про примусове повернення до країни походження або третьої країни. Позивачка вказувала, що отримавши відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання вона звернулася до Служби безпеки України, Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України із заявою (зверненням) про надання інформації про те, чи вчинялися нею дії, які загрожують національній безпеці, громадському порядку, здоров'ю, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, що проживають в Україні, або чи вчинялися нею, як іноземцем злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людяності, як їх визначено в міжнародному праві, або чи розшукується вона у зв'язку із вчиненням діяння, що відповідно до законів України визнається тяжким злочином, а також з приводу надання інформації чи вносилися відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо неї, як підозрюваної, обвинуваченої, свідка, якщо так, то надати номери кримінальних проваджень та попередню кваліфікацію відповідно до Кримінального кодексу України. Департамент інформатизації Міністерства внутрішніх справ України своїм листом надав відповідь, що станом на 24 січня 2023 року відомості стосовно позивачки в інформаційно-аналітичній системі «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» відсутні. За даними інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» станом на 24 січня 2023 року позивачка до кримінальної відповідальності не притягується, незнятої чи непогашеної судимості не має, у розшуку не перебуває. Вважаючи рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання протиправним позивачка звернулася до суду. Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Верховний Суд касаційну

скаргу задовольнив, оскаржувані судові рішення скасував, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

При вирішенні питання про примусове повернення особи суб'єкт владних повноважень повинен керуватися вимогами статті 3 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, відповідно до якої жодна держава-сторона не повинна висилати, повертати чи видавати будь-яку особу іншій державі, якщо є серйозні підстави вважати, що їй там може загрожувати застосування катувань.

Необхідно звернути увагу на необхідність здійснення міграційним органом при прийнятті рішення про примусове повернення особи до країни походження, оцінки ризиків такого повернення. Навіть у випадку коли особа не зверталась за захистом, це не позбавляє органи міграційний орган обов'язку проводити оцінку ризиків для такої особи при прийнятті рішення про примусове її повернення, які повинні також обов'язково проводитися у рамках процедури примусового повернення. Навіть в умовах воєнного стану для суб'єкта владних повноважень обов'язок застосування принципів статті 2 КАС України не скасовується, а навпаки набуває особливого значення, зокрема коли йдеться про застосування пропорційності обмежень в умовах гостроти становища в країні (військової агресії) щодо осіб, яких вони стосуються

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 25 січня 2024 року у справі № 160/1521/23 можна ознайомитися за посиланням - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116553364>

2.2. Про врахування міграційним органом інформації інших органів при прийнятті рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання та примусове повернення особи до країни походження

Позивач звернувся до окружного адміністративного суду з позовом до Головного Управління Державної міграційної служби України в Дніпропетровській області в якому просив суд визнати протиправним та скасувати рішення про відмову в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання. В обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що є громадянином рф, у лютому 2020 року одружився з громадянкою України та з 2021 року постійно проживає в Україні у місті Дніпро, у зв'язку з чим отримав 23 червня 2021 року посвідку на тимчасове проживання в Україні строком до 10 червня 2022 року. Позивач зазначив, що після вторгнення рф, евакуювався з дружиною на захід країни. Перебуваючи там у період з березня по травень 2022 року декілька разів телефонував до органів

Державної міграційної служби України у Дніпропетровській області, щоб дізнатися як продовжити дію посвідки. Однак, від представників міграційних органів він отримував відповідь про те, що обслуговування громадян країни-агресора призупинено, тому необхідно чекати прийняття Урядом відповідних нормативних документів. Після повернення у місто Дніпро, позивач особисто прибув до міграційної служби, щоб подати заяву на отримання (обмін) посвідки на тимчасове проживання в Україні, однак його заяву не прийняли та повідомили, що не розглядають заяви від громадян рф. Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій виходили з наданої інформації до режимно-секретного відділу окружного адміністративного суду листом з грифом секретності «Таємно», зі змісту якої слідує, що позивач становить загрозу національній безпеці, громадському порядку, здоров'ю, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, які проживають в Україні, що відповідно до підпунктів 7, 11 пункту 61 Порядку оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 322 є підставою для відмови іноземцю в оформленні або видачі посвідки, дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення позовних вимог. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, оскаржувані судові рішення скасував, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

Під час розгляду спорів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень суди незалежно від підстав, наведених у позовній заяві, повинні перевіряти їх відповідність усім вимогам, зазначеним у частині другій статті 2 КАС України, а не лише констатувати, що оскаржуване рішення прийняте суб'єктом владних повноважень в межах наданих йому законом повноважень.

В оскаржуваному рішенні про відмову позивачу в оформленні (видачі) посвідки на тимчасове проживання на підставі підпункту 7 пункту 61 Порядку оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 322 не вказано чи становили дії іноземця «загрозу національній безпеці, громадському порядку, здоров'ю, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, що проживають в Україні», чи іноземець «вчинив злочин проти миру, воєнний злочин або злочин проти людяності, як їх визначено

в міжнародному праві», чи іноземець «розшукується у зв'язку з учиненням діяння, що відповідно до законів України визнається тяжким злочином», як не вказано і конкретних обставин, які б дозволяли дійти відповідачеві висновку про підтвердження наявності таких порушень з боку позивача. Формулювання словосполучення «...подальше документування ... посвідкою на тимчасове проживання, недоцільно...» свідчить про його оціночний та рекомендаційний характер.

Ані позивачу, ані його представнику не було надано жодних фактичних даних, які б дозволили державним органам зробити висновок, що його присутність становить загрозу національній безпеці, громадському порядку або порушує права чи законні права громадян України та інших осіб, які проживають в Україні, що створює правову невизначеність для заявника щодо підстав відмови у наданні посвідки та значно ускладнює ефективність його захисту. При цьому, судами попередніх інстанцій не надано жодної оцінки доказам, зібраним стороною позивача щодо відсутності обставин, які б надавали підстави для застосування до позивача норм підпункту 7 пункту 61 Порядку № 322

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 12 червня 2025 року у справі № 160/632/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128116466>

2.3. Про пропорційність між застосованими заходами та захистом інтересів і прав особи під час прийняття рішення про її примусове повернення до країни походження або третьої країни

Позивачка звернулася до суду з позовом до Управління Державної міграційної служби України у Сумській області, Шосткинського відділу Управління Державної міграційної служби України у Сумській області, у якому просила визнати протиправним і скасувати рішення від 12 травня 2023 року про примусове повернення громадянки російської федерації до країни походження або третьої країни; зобов'язати анулювати у паспорті штамп та запис «Прийнято рішення про примусове повернення від 12 травня 2023 року № 1. Зобов'язаний залишити територію України до 09 червня 2023 року». Позивачка вказувала, що порушення нею терміну дозволеного перебування в Україні вчинено у стані крайньої необхідності з огляду на напружену безпекову ситуацію у Сумській області через повномасштабне вторгнення окупаційних військ російської федерації до України, зокрема боїв у м. Суми та області, подальші нищівні ракетні обстріли та затяжні повітряні тривоги. Лише 04 квітня 2022 року окупаційні війська російської федерації покинули територію Сумської області, а 11 квітня 2022 року Державна прикордонна служба України відновила контроль на раніше непідконтрольних прикордонних

ділянках. Окрім того, з грудня 2022 року вона вже не мала права звертатися за обміном посвідки на тимчасове проживання. Крім того позивачка неодноразово зверталася до відповідачів для вирішення питання про обмін посвідки на тимчасове проживання, проте їй в усному порядку було роз'яснено, що строки надання адміністративних послуг суб'єктами їх надання та строки видачі дозвільними органами документів дозвільного характеру на час воєнного стану в Україні зупинено.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено частково, визнано протиправним та скасовано рішення про примусове повернення до країни походження або третьої країни громадянки російської федерації; в іншій частині позовних вимог відмовлено у зв'язку з необґрунтованістю. Суд першої інстанції дійшов висновку, що відповідачем під час прийняття оспорюваного рішення не дотримано вимог Закону України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», не з'ясовано усі дійсні обставини, не наведено належних обґрунтувань під час прийняття рішення про примусове повернення позивача до країни походження або третьої країни, оспорюване рішення прийнято без дотримання принципу обґрунтованості та пропорційності свого рішення. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що відповідачем при прийнятті оскаржуваного рішення не враховано, що позивачка з 11 березня 2020 року перебуває у зареєстрованому шлюбі з громадянином України, до дня введення в Україні воєнного стану перебувала в країні на законних підставах та кінцевий час дії посвідки на проживання припав на 11 березня 2022 року, що об'єктивно перешкодило їй звернутися за продовженням дії посвідки. Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

Судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що після 11 березня 2022 року позивачка перебувала на території України без законних підстав, однак звернутися з відповідною заявою про продовження дії посвідки на тимчасове проживання не мала можливості, оскільки з початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року були зупинені строки надання адміністративних послуг та видачі документів дозвільного характеру.

Отже, позивачка опинилася у ситуації правової невизначеності, позаяк звернувшись у межах строку перебування в Україні до органу міграційної служби з бажанням легалізувати своє положення, отримала усну відмову з огляду на неврегулювання відповідних відносин на законодавчому рівні, що фактично позбавило її можливості довести свій намір задля

уникнення примусового повернення в країну походження або третю країну.

У разі застосування до особи процедури примусового повернення, видворення тощо, державні органи (ДМС) зобов'язані перевірити чи не порушуватимуть такі процедури універсального й абсолютного принципу заборони вислання. Така перевірка передбачає оцінку ризику, яка має проводитися «ex nunc», тобто станом на момент прийняття рішення та повинна концентруватися на передбачуваних наслідках повернення заявника в країну походження з урахуванням загальної ситуації в цій країні та особистих обставин заявника. І лише з'ясувавши наявність визначених статтею 26 Закону України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» підстав для примусового повернення іноземця або особи без громадянства в країну походження або третю країну, а також в контексті спірних правовідносин особистих обставин заявника, можна визначити співмірність та пропорційність між застосованими до позивачки заходами, передбаченими частиною першою статті 26 цього Закону, та його інтересами і правами, зокрема правом на повагу до приватного і сімейного життя подружжя, гарантованого статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 27 лютого 2025 року у справі № 589/2960/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125484041>

2.4. Про обов'язок іноземця вчиняти дії щодо легалізації свого перебування в Україні незалежно від сімейного статусу такої особи

У травні 2023 року позивач – громадянин російської федерації звернувся до суду з позовом до Головного управління Державної міграційної служби України в Одеській області, в якому просив визнати протиправним та скасувати рішення відділу міграційного контролю від 10 листопада 2022 року про примусове повернення в країну походження або третьої країни. Позивач вказує, що міграційним органом не враховано обставин його сімейного стану, наявності дружини та дітей, що має наслідком порушення права на повагу до приватного і сімейного життя, визначеного статтею 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено. Суд першої інстанції виходив з того, що при прийнятті спірного рішення відповідач не врахував неодноразові звернення позивача до органів міграційної служби із заявами про продовження терміну дії посвідки на постійне місце проживання, однак отримував відмови. Копії

відповідних листувань свідчать про неодноразове звернення позивача до органів міграційного контролю з метою легалізувати своє перебування на території України, пояснюючи неможливість покинути територію України перебуванням тут його родини, однак щоразу отримував відмову з роз'ясненням у необхідності покинути територію України та в подальшому на законних підставах в'їхати повторно.

Постановою апеляційного адміністративного суду скасовано рішення суду першої інстанції та ухвалено нове про відмову у задоволення позовних вимог. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що наявність сталих соціальних зв'язків, зокрема, народження дитини, одруження, тощо, в жодному разі не є підставою для нехтування вимогами діючого законодавства, яке регулює легальність перебування іноземця на території України та не підміняє собою законодавчо-визначену процедуру отримання дозвільних документів для перебування на території України. Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, оскаржуване рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

Верховний Суд погодився із висновками суду апеляційної інстанції про відсутність факту добросовісності в діях позивача щодо продовження строку для подання документів на продовження тимчасової посвідки на проживання в Україні, зважаючи на те, що листування з Державною міграційною службою України позивачем вчинено в січні 2020 року, і майже протягом 3 років позивачем не вчинялись дії щодо легалізації його перебування на території України.

Сам по собі факт наявності у іноземця на території України дружини та дітей, як і відсутність у країні походження близьких родичів, а також будь-якого майна не спростовує встановлені з його боку порушення та не є підставою для скасування оскаржуваного рішення, адже чинним законодавством не передбачено виключень із загальних для всіх іноземців правил перебування на території України, а також не звільняють особу від відповідальності за вчинення порушення міграційного законодавства України.

Бажання іноземця чи особи без громадянства зберегти свої сімейні права та дотримуватися прав та законних інтересів дитини покладає саме на цю особу передбачені діючим законодавством обов'язки щодо оформлення права на проживання (перебування) в Україні, а за відсутності волевиявлення та здійснення будь-яких дій такої особи з метою легалізації на території України (щонайменше звернення до міграційних органів з цього приводу), вказані права не можуть бути реалізовані шляхом незастосування державними органами до цієї особи

наслідків незаконного перебування в Україні всупереч діючого законодавства.

Саме по собі проживання особи на території України протягом тривалого часу та факт наявності дружини та дітей, які є громадянами України, за обставин цієї справи, не означає автоматично що особа абсолютно захищена від примусового повернення до країни походження міркуваннями збереження її приватного життя, внаслідок зобов'язань держави відповідно до статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Тобто мова йде про відповідальність самого позивача, який був свідомий того, що його міграційний статус робить збереження сімейного життя сумнівним з огляду на нелегальне перебування на території України

Детальніше з текстом постанови КАС ВС 30 серпня 2024 року у справі № 522/8660/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121301008>

2.5. Про обставини, що передують примусовому видворенню іноземця чи особи без громадянства

У квітні 2023 року Головне управління ДМС України у Львівській області звернулося до суду з позовом до громадянина російської федерації Особа_1 про його затримання з метою ідентифікації з поміщенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, терміном на шість місяців, для забезпечення примусового видворення за межі території України. На обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що 12 квітня 2023 року о 12 год 40 хв, згідно з протоколом про адміністративне затримання за частиною другою статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) працівниками Головного управління ДМС України у Львівській області був виявлений та затриманий громадянин російської федерації Особа_1 який порушив правила перебування іноземців на території України, а саме: ухилявся від виїзду з України після закінчення відповідного терміну перебування. Іноземець прибув на територію України 27 березня 2022 року через ПП «Краківець» та у подальшому територію України не залишав, перейшов у статус нелегального мігранта. Документи, що посвідчують особу іноземця - відсутні. Згідно з рішенням міграційної служби відповідач нелегально перебуває на території України, не має постійного місця проживання та місця роботи, не має стабільного джерела доходів для свого існування. Відтак, існує ризик втечі громадянина російської федерації Особа_1 та уникнення ним подальшого примусового видворення за межі території України, внаслідок чого позивач просив затримати вказаного громадянина

з помещенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено, затримати з метою ідентифікації громадянина російської федерації Особи з помещенням до пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України, терміном на шість місяців, для забезпечення примусового видворення за межі території України. Постановою апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції скасовано та прийнято нову постанову, якою у задоволенні позову відмовлено. Апеляційний суд виходив з того, що в матеріалах справи відсутні докази того, що відповідач ухилявся від виконання даного рішення про залишення території України. Суд установив, що відповідач 28 січня 2023 року намагався виїхати з України, проте йому було відмовлено у в'їзді до Республіки Молдова тому суд дійшов висновку, що відповідач вчинив необхідні дії для виконання рішення про примусове повернення до країни походження або третьої країни. Верховний Суд касаційну скаргу Головного управління ДМС України у Львівській області залишив без задоволення, а рішення суду апеляційної інстанції без змін.

Примусовому видворенню іноземця чи особи без громадянства передують дві обставини: 1) прийняття рішення відповідним компетентним органом про примусове повернення; 2) ухилення від виїзду після прийняття рішення про повернення або наявність обґрунтованих підстав вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилитимуться від виконання такого рішення.

Судом апеляційної інстанції встановлено, що Особа має чинний закордонний паспорт, паспорт громадянина російської федерації, чинне посвідчення водія, видане 25 квітня 2022 року в Україні, тобто його особа ідентифікована. Відповідач одружений з громадянкою України з 2008 року, має двох дітей. Згідно з довідкою Зимноводської сільської ради має зареєстроване місце проживання та є власником квартири.

З 2017 року відповідач працює на посаді фахівця «Експертного продажу» Гіпермаркету «Епіцентр К» у м. Львові, що підтверджуються довідкою ТОВ «Епіцентр К».

Враховуючи наведене, у відповідача відсутні мотиви ухилитися від виконання законних вимог органів державної міграційної служби та втечі. Крім цього, згідно з посвідченням від 13 березня 2023 року Агентства ООН у справах біженців Особа-1 звернувся з проханням про допомогу в проходженні державної процедури про надання статусу біженця у відповідності до Закону України від 08 липня 2011 року № 3671-VI «Про біженців та осіб, які потребують додаткового

чи тимчасового захисту», в якому зазначено, що ця особа підпадає під захист Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців і повинна, зокрема, бути захищеною від примусового повернення до країни, де існуватиме загроза її життю і свободі

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 25 квітня 2024 року у справі № 461/2622/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118634169>

2.6. Про обов'язок органу державної міграційної служби дотримуватися положень Закону України «Про звернення громадян» та процедури фіксації звернень громадян

Позивач звернувся до суду з позовом до Управління Державної міграційної служби в Хмельницькій області, в якому просив визнати протиправним та скасувати рішення Управління державної міграційної служби України в Хмельницькій області від 19 липня 2023 року про примусове повернення до країни походження або третьої країни громадянина Республіки Зімбабве Особа_1. В обґрунтування вимог позивач зазначає, не був ознайомлений з рішенням Управління державної міграційної служби України у Вінницькій області №03/22 від 05 липня 2022 року про скасування його посвідки на тимчасове проживання. Тобто, позивач не залишив вчасно територію України по причині відсутності інформації у нього про наявність рішення про скасування посвідки. Крім того, позивач вказував, що складання та оголошення оскаржуваного рішення відбулося без участі перекладача, а право на можливість скористатися послугами перекладача йому роз'яснено не було. Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишено без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позовних вимог відмовлено. Суди виходили з того, що позивач фактично без належних на те законних підстав протягом тривалого часу перебуває на території України. Підстави стверджувати, що позивач підпадає під захист статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод відсутні. Порушення порядку та процедури оголошення іноземцю рішення про примусове повернення за межі України в присутності перекладача та законного представника (на вимогу затриманого) може свідчити лише про порушення права іноземця на ознайомлення з зазначеним рішенням. Верховний Суд скасував оскаржувані судові рішення, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 21 серпня 2018 року позивачу видано посвідку на тимчасове проживання зі строком дії до 01 серпня 2023 року. У позовній заяві, і у апеляційній та касаційній скаргах позивач наголошує, що з 14 липня 2023 року він неодноразово особисто звертався до Державної міграційної служби України

в Хмельницькій області з метою обміну посвідки на тимчасове проживання на новий строк дії, де йому було підтверджено про те, що його посвідка на тимчасове проживання ще дійсна.

Поняття «звернення громадян» слід розуміти як викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги, відповідно до Закону України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР «Про звернення громадян». Усне звернення громадян до державних органів, в тому числі до органів Державної міграційної служби України, повинно розглядатися за тією ж самою процедурою реєстрації та розгляду, а також у ті ж самі строки, що й письмове звернення.

Таким чином, судам необхідно досліджувати питання дотримання законності процедур та виконання органом державної міграційної служби положень Закону України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР «Про звернення громадян» в частині фіксації звернень громадян в усній формі, в тому числі встановити коли та ким з уповноважених осіб органу державної міграційної служби було отримане усне звернення позивача та надано відповідну усну відповідь.

За протилежних обставин, громадянин Республіки Зімбабве Особа_1, який звертається до органів міграційної служби для надання інформації про дійсність його посвідки на тимчасове проживання на момент звернення та для продовження строку перебування в Україні, в ситуації коли строк дії такої посвідки закінчився чи вона була скасована, проте про вказане позивача належним чином не повідомлено, він опиняється в ситуації правової невизначеності, адже маючи бажання легалізувати своє положення в Україні, в той же час, позбавлений можливості довести свій намір задля уникнення примусового повернення в країну походження або третю країну.

Крім того, судами не було досліджено питання належного повідомлення позивача про прийняте Управлінням державної міграційної служби України у Вінницькій області рішення від 05 липня 2022 року № 03/22, яким посвідка на тимчасове проживання позивача в Україні скасована.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС 21 березня 2024 року у справі № 686/19772/23 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117831224>.

2.7. Про обставини, які не можуть бути винятком для процедури застосування до іноземців міграційного законодавства у разі його порушення

Позивач громадянин Ізраїлю пред'явив позов до Головного управління державної міграційної служби України в Одеській області в якому просив суд скасувати рішення про примусове повернення його в країну походження. Позивач вказував, що не міг покинути України до 13 лютого 2022 року, як того вимагає законодавство, оскільки 11 лютого 2022 року у нього діагностували COVID-19. У подальшому, 24 лютого 2022 року відбулось повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, що ускладнило його від'їзд до Ізраїлю, та з огляду на цю обставину, позивач не зміг залишити вагітну цивільну дружину на території України, де йдуть бойові дії. Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди вказали, що обставини, про які зазначає позивач, а саме: вагітність цивільної дружини, його захворювання на COVID-19, а також ускладнення перетину кордону України, які пов'язані з введенням в Україні воєнного стану, не є обставинами, які можуть бути винятком для процедури застосування до іноземців міграційного законодавства у разі його порушення. Навіть з урахуванням продовження строку перебування позивача в Україні з 90 днів до 180 днів з огляду на наведені причини, позивач все одно порушив і максимальний строк перебування на території України, адже знаходиться в Україні більше як півроку. Також суди попередніх інстанцій зауважили, що жодного доказу того, що Особа_2 є цивільною дружиною позивача та саме від нього чекає дитину, суду надано не було. Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані судові рішення без змін.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що позивач є громадянином Ізраїлю та з 15 листопада 2021 року перебуває на території України у законний спосіб. Між тим, законодавством України передбачено, що строк перебування іноземця на території України обмежений, а саме: не більш як 90 днів протягом 180 днів. Тому, органом міграційного контролю 7 червня 2022 року прийнято рішення про примусове повернення позивача в країну походження, а саме до Ізраїлю.

В основу доводів про можливість перебування на території України поза вказаним строком позивач покладає те, що наприкінці строку законного перебування на території України, а саме: 10 лютого 2022 року, він захворів на COVID-19, тож вимушений був лікуватись і перебувати не менш як 14 днів на самоізоляції.

Однак, навіть попри застосування підпункту 1 пункту 6 Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 року №150, яким продовжено строк перебування на території України до 180 днів іноземцю за умови, зокрема, захворювання, позивач порушив і його, адже з моменту в'їзду позивача на територію України і до прийняття відповідачем оскаржуваного рішення пройшло більш ніж пів року.

Верховний Суд також погоджується з висновками судів попередніх інстанцій, що жодних доказів на підтвердження факту про перебування позивача у шлюбних відносинах з громадянкою України Особа_2, яка чекає від нього дитину суду не надано. Однак, указана обставина не може слугувати підставою або виключенням для продовження строку перебування позивача на території України понад 180 днів.

Разом з тим, навіть у разі сукупності усіх фактів, про які зазначає позивач, він міг скористатись правом на звернення до міграційного органу задля оформлення дозвільних документів, а саме: посвідки на тимчасове або постійне проживання в Україні. Проте, позивач такою можливістю не скористався, що свідчить про суперечливість його слів та дійсних намірів щодо осілости в Україні.

Верховний Суд бере до уваги доводи позивача стосовно ускладнень у виїзді за межі України, які пов'язані із повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України і введенням воєнного стану, однак, загальновідомим є факт чисельного виїзду українців та осіб інших національностей, які проживали на території України, закордон з огляду на активні бойові дії. Тому, вказаний довід не є належним обґрунтуванням перебування позивача на території України у строк понад 180 днів з моменту в'їзду в Україну

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 07 лютого 2023 року у справі № 522/7918/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108835173>

2.8. Про критерії визнання особи біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту

Позивачка звернулась до суду із позовом до Державної міграційної служби України в якому просила визнати неправомірним та скасувати рішення від 21 грудня 2019 року про відмову у визнанні її біженцем або особою, яка потребує

додаткового захисту та зобов'язати ДМС України прийняти рішення про визнання позивачки біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Позов обґрунтований тим, що відповідач протиправно відмовив їй у наданні статусу біженця, оскільки вона є дружиною прихильника Партії ісламського відродження Таджикистану, яка з 2015 року була заборонена урядом цієї країни, визнана екстремістською та терористичною організацією. Внаслідок викладених обставин у неї виникають цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за політичні та релігійні переконання її чоловіка. Позивачка вважає, що оскаржене рішення створює для неї та її сім'ї загрозу повернення до країни громадянської приналежності, де їй загрожує небезпека: позбавлення волі та реальна загроза бути підданий нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Рішенням окружного адміністративного суду позовні вимоги задоволено частково, скасовано рішення про відмову у визнанні позивачки біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту та зобов'язано відповідача повторно розглянути заяву позивачки про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Постановою апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції скасовано, прийнято нове про відмову у задоволенні позовних вимог. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що позивачкою не доведено обґрунтованості побоювання стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, а також щодо загрози її життю, безпеці, чи свободі, в країні походження. Звернення до ДМС України за для отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту граційної служби, позивачка мотивувала лише особою чоловіка, який є членом Партії ісламського відродження Таджикистану, проте особисто сама ж в жодній партії, яка б була забороненою в Таджикистані, не перебувала. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, скасував постанову суду апеляційної інстанції, залишив в силі рішення суду першої інстанції.

Обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідувань є визначальним у переліку критеріїв щодо визначення біженця. Цей критерій складається із суб'єктивної та об'єктивної сторін. Суб'єктивна сторона полягає у наявності в особи зазначеного побоювання. Побоювання є оціночним судженням, яке свідчить про психологічну оцінку особою ситуації, що склалася навколо неї. Об'єктивна сторона пов'язана з наявністю обґрунтованого побоювання переслідування і означає наявність фактичних доказів того, що ці побоювання є реальними.

Отже, особа може бути визнана біженцем тільки у випадку, якщо відповідає вищевказаним критеріям. Економічні, особисті, побутові

або інші обставини, через які особа залишила та не може або не бажає повернутися до країни походження, не дають підстав для отримання статусу біженця в Україні.

Рішенням Закарпатського окружного адміністративного суду у справі №260/195/19, яке набрало законної сили, встановлено, що позивачка є дружиною прихильника Партії ісламського відродження Таджикистану, яка була заборонена Верховним Судом Таджикистану як екстремістська, встановлено обґрунтованість побоювань позивачки про переслідування у країні походження Таджикистан. Отже, обставини наявності у позивачки побоювань стати жертвою переслідувань у країні походження були предметом судового розгляду у справі №260/195/19 і встановлені у судовому рішенні, яке набрало законної сили та, відповідно до частини четвертої статті 78 КАС України, мають преюдиціальне значення при розгляді цієї справи. Формальне ставлення з боку відповідача до перевірки усіх обставин, викладених позивачкою, матеріалів особової справи та наявної інформації щодо країни походження, встановлених судовим рішенням у справі № 260/195/19, призвело до прийняття неправомірного рішення про відмову у визнанні біженкою або особою, яка потребує додаткового захисту

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 03 листопада 2022 року у справі № 260/197/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105449>

2.9. Про докази, що підтверджують загрозу переслідування особи, яка бажає отримати статус біженця

Позивач звернувся до окружного адміністративного суду з позовом до Головного управління Державної міграційної служби України у Закарпатській області, у якому просив визнати неправомірним та скасувати рішення від 12 лютого 2019 року про відмову йому в оформленні документів щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту та зобов'язати прийняти стосовно позивача рішення про оформлення документів щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Обґрунтовуючи позовні вимоги зазначав, що є прихильником Партії ісламського відродження Таджикистану, яка була офіційно зареєстрована і діяла в країні до 2015 року і була заборонена рішенням влади Таджикистану, а оскільки він допомагав поширювати публікації партії, після заборони діяльності партії, він побоюється арешту і ув'язненням, як це зробила влада з іншими її прихильниками за приписані йому політичні переконання, також за релігійними переконаннями через заборону владою країни вільно сповідувати іслам, справляти обряди, носити відповідний одяг. Таким чином, рішення відповідача створює для

позивача загрозу повернення до країни громадянської належності де йому загрожує небезпека, а саме позбавлення волі та реальна небезпека бути підданому нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено визнано протиправним та скасовано рішення Головного управління Державної міграційної служби України у Закарпатській області про відмову позивачу в оформленні документів щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Суд першої інстанції установив, що формальне ставлення з боку відповідача до перевірки усіх обставин, викладених позивачем, матеріалів особової справи та наявної інформації по країні походження, призвело до прийняття неправомірного рішення щодо відмови позивачу в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Постановою апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції скасовано, у задоволенні позовних вимог відмовлено. Суд апеляційної інстанції указав, що жодних доказів на підтвердження факту переслідування або отримання погроз з боку органів влади Таджикистану позивач суду не надав. Суд зазначив, що позивач та дружина після прибуття до України 26 серпня 2016 року мали можливість звернутися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, однак до органу міграційної служби за захистом в Україні відразу не звернулися. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, постанову суду апеляційної інстанції скасував, рішення суду першої інстанції залишив без змін.

Позивач звернувся до Державної міграційної служби України із заявою 28 вересня 2016 року, тобто більше ніж через місяць після прибуття в Україну.

Свідчення особи, яка бажає отримати статус біженця, і докази, що їх підтверджують відносно загрози переслідування, повинні задовольняти тому, що є прийнятним вважати «можливим у розумних межах» або правдоподібним, тобто заявник не повинен обґрунтовувати кожен обставину своєї справи беззаперечними матеріальними доказами і має доказувати лише вірогідність своїх доводів та точність фактів, на яких ґрунтується заява про надання статусу біженця.

Стосовно підтверджуючих доказів, то їх наявність підсилює вірогідність зроблених заявником тверджень, але не може бути обов'язковим елементом його доказової бази. Приймаючи до уваги особливе положення осіб, які шукають статусу біженця, їм немає потреби надавати усі необхідні докази. Треба визнати, що досить часто особи, які шукають статусу біженця, позбавлені в силу тих чи інших обставин можливості

надати докази в підтвердження своїх доводів. Ненадання документального доказу усних тверджень не може перешкоджати прийняттю заяви чи прийняттю позитивного рішення щодо надання статусу біженця, якщо такі твердження співпадають із відомими фактами, та загальна правдоподібність яких є достатньою. Правдоподібність встановлюється, якщо заявник подав заяву, яка є логічно послідовною, правдоподібною та не суперечить загальновідомим фактам і, отже, викликає довіру.

Відмова в оформленні документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту на попередній стадії приймається виключно в тому випадку, якщо заява є очевидно необґрунтованою, тобто у якій взагалі відсутні посилання на існування у заявника побоювань стати жертвою переслідування за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, і які можуть бути оцінені як підстави для визнання заявника біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також у випадку, коли заявник видає себе за іншу особу, або повторно звертається із аналогічною заявою вже після того, як йому вже було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 03 серпня 2023 року у справі № 260/194/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112616256>

2.10. Про врахування строків та обставин звернення особи із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту

Позивач - Громадянин Турецької республіки звернувся до суду з позовом до Державної міграційної служби України, у якому просив скасувати рішення про відмову у визнанні позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту та зобов'язати Державну міграційну службу України визнати позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. В обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що 03 грудня 2022 року звернувся до Головного управління Державної міграційної служби України у Львівській області із заявою про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Подаючи заяву вказував про свої побоювання повертатись до країни громадянської належності Республіки Туреччини, оскільки за національністю він курд і на території Туреччини відбувається турецько-курдський конфлікт це збройний конфлікт між урядом Туреччини та бойовиками робітничої партії Курдистану, що ведуть боротьбу за створення суверенної курдської держави, який

триває з 1984 року і дотепер. На території громадянської належності він є членом політичної партії HDP з турецької «Halkların Demokratik Partisi, курд. Partiya Demokratik a Gelan», яка є Демократичною партією народів – лівою політичною партією в Республіці Туреччина, яка активно відстоює права етнічних меншин в країні, особливо курдської меншості. У 2018 році Республіка Туреччина оголосила про початок операції «Оливкова гілка», фактично вступивши у конфлікт з курдами. Позивач вказував, що в Україні він перебуває з 2018 року, одружений, 11 серпня 2020 року отримав посвідку на тимчасове проживання в Україні, строк дії якої закінчився 09 серпня 2021 року. Позивач 13 липня 2021 року був затриманий працівниками поліції України та йому було вручено документи щодо екстрадиції. Станом на день звернення до суду з цим позовом рішення про його екстрадицію відповідним органом не прийнято, стверджує, що кримінальне провадження щодо нього є сфальсифікованим, на момент перебування його у Туреччині його було виправдано за обвинуваченнями у даному кримінальному провадженні і він безперешкодно залишив свою країну, а подальші судові процеси проводились без його участі, що вважає пов'язаним з переслідуванням його як курда. Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду у задоволенні позовних вимог відмовлено. Суди попередніх інстанції вказували, що матеріали особової справи позивача не свідчать про наявність будь-якої його дискримінації зі сторони органів державної влади Туреччини, що спростовує викладену ним історію ймовірного переслідування на території країни громадянської належності та не дозволяє обґрунтувати причину виїзду позивача з Туреччини з позиції надання міжнародного захисту в Україні з урахуванням вимог пункту 1 частини 1 статті 1 Закону України від 08 липня 2011 року № 3671-VI «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознаками раси, національності, громадянства (підданства), віросповідання, належності до певної соціальної групи або політичних переконань. Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

Матеріали особистої справи позивача свідчать про те, що він прибув до України за особистими сімейними причинами, оскільки перетнув кордон України по довгостроковій візі типу D-14 (возз'єднання сім'ї з громадянином України), яку отримав у м. Бельци (Республіка Молдова) на підставі свідоцтва про шлюб з метою отримання можливості спокійного проживання та роботи. До того шість місяців проживав у Грузії, куди прибув 01 травня 2018 року з метою працевлаштування та проживання, однак до державних органів цієї країни з метою

отримання притулку не звертався. Окрім того, позивач по прибутті в Україну не звернувся за захистом у порядку та строки, встановлені у частині 1 статті 5 Закону України від 08 липня 2011 року № 3671-VI «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», а звернувся лише через три роки після прибуття в Україну після його затримання через розшук правоохоронними органами Туреччини. Водночас за результатами проведеної відповідачем перевірки екстрадиційних документів встановлено, що кримінальні правопорушення, за які розшукується позивач, не належать до військових та не носять політичного характеру, оскільки позивача обвинувачують у вчиненні пограбування та перебуває у міжнародному розшуку за каналами «Інтерполу».

Значна тривалість проміжків часу між виїздом з країни громадянської належності, прибуттям в Україну та часом звернення із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, свідчить про відсутність у особи обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань.

Також, Суд зазначив, що членство позивача у партії не підтверджено відповідним членським квитком і сам він стверджував, що не займався безпосередньо політичною діяльністю, а лише інколи приймав участь у мітингах

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 22 січня 2024 року у справі № 380/11508/22 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116445867>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо перебування іноземців та осіб без громадянства на території України. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2022–2025 роки / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду. Київ, 2025. – 25 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua